

שבה הכתיבה מוגבלת - בין השאר בגלל עלויות כלכליות - ולא מד" פיסים כל אחד. ברשת, לעומת זאת, אין כמעט שום הגבלה על מרחב הכתיבה ועל אפשרויותיה. העלות היא אפס, אין בעיה להכיל את כוללם. האינטרנט הוא מרחב קיום. כמו

שכל אדם יש זכות לנשום ולנוע ולתפוס מקום בעולם, יש לו גם זכות לכתוב. כתיבה (ורייבור) היא כמו נשימה, היא אמצעי הנכחה ברשת. אני כותב, משמע אני קיים. אין לצפות שזה יהיה מעניין בהכרח, או מחדש, או בכלל בעל ערך".

אז כתיבה אינטרנטית אינה משקפת אוריינות.

"היא משקפת אוריינות מסוג חדש. לא רק ידיעת קרוא וכתוב, אלא אוריינות מדיה ואוריינות מחשב ויכולות חדשות, כמו יצירת טקסט שיתופי. רצויה גם שליטה במיומנויות תנועה מורכבות, כמו הקלדה עיוורת".

גונן: "באינטרנט השפה עוברת לחזית. מה שמתהווה באינטרנט זו השפה, אבל לא רק במובן של איך אנחנו מדברים, אלא במובן של תפיסתנו העצמית - איך אנחנו מציגים את עצמנו".

יש קשר בין אוריינות לאינטליגנציה ברשת?

וייסמן: "אני חושדת שלא. לא הייתי מציעה לסטודנטיות שלי שגולשות באתרי היכרות לפסול גברים שמתפלקים להם סיכולי אותיות. הם לא ספורטאי מקלדת, אבל לא דווקא טיפשים".

טיפש זה מגניב

אחת מתופעות הרשת הבולטות ביותר הוא גילויי השנאה. סקירת היער הגדול של ביטויי השנאה ברשת כורכת דוגמאות רבות, המאירות ססעים איומים בחברה הישראלית, ביטויים ששיאי כוח טותם הם דמוניזציה והכללות כמו "שמאלנים, בג"צ, תשקורת", וכ"מ" לא פלא ששנאו אותנו בחר"ל והיתה שואה" (על החרדים). לטענת וייסמן, שיח השנאה באינטרנט, טוקבקים למשל, הוא לא רק אלימות של פחדנים. "השנאה פורצת ברשת בגלל שיש מתווך בין השורש נא והשנאה, המרכיב והחוסף", היא מסבירה. "התיווך מספק ריחוק, שמסייע לממש את השנאה חזק יותר ממה שרוב השונאים היו אולי עושים במפגש פנים אל פנים, שבו אתה רואה את הקורבן מולך, עם הבעות הפנים שלו. היו השערות על שיח השנאה הישראלי האינטרנטי, הסברים לעובדה שהוא מתרחש בבוטות כזאת. השערות האנונימיות הופרכה - הרי יש שיח שנאה גם בפייסבוק, כשזהות השונא ידועה; חשבו גם שזו פשוט עוד תופעה ישראלית, כי אנחנו נורא דוגרים וכסאח, אבל התברר שיש ביטויי שנאה יוקדת גם בשיח אינטרנטי בגרמניה, באנגליה ובצרפת".

פרק ארוך ומפורט מאוד בספר מוקדש ל"פקציות", תופעה לשונית שפרחה לפני שנים אחדות בבלוגים של נערות ישראליות, שוייסמן וגונן הם חוקריה הראשונים. ב-2004 הופיעו בישראבלוג כינויי משתמש ושמות בלוגים שנכתבו באורתוגרפיה ייחודית, שנראית כמו כתב חידה. האורתוגרפיה ואוצר המלים של הבלוגים האלה ביטאו משחקיות, דוגמת שיי לוב מספרים במקום אותיות כאשר למספר יש צורה חיצונית דומה (3 במקום צ), או בגלל מצלול דומה (100 במקום מהמם), ורצון ל"חמידות" (Cuteness).

הבלוגים הופיעו על רקע ורוד ילדותי, עם אנימציות קיטשיות מנצנצות ועם אייקונים של תרבות נוער, למשל תמונות ידוענים אמריקאים. בלוגרים אחרים כינו בשם "פקציות" את הנערות האלמוניות שכתבו בלוגים אלה, כינוי שזיקתו ל"פוסטמה", "בהמה" ו"פרחה" ידוע. בספר, "פקצה" היא פחות או יותר "פרחה דיגיטלית".

"פקצה זו לא מישהי מסוימת, והפקציות אינן קבוצה מסוימת של בנות בשך ודם", מסביר גונן. "אלה זהויות אינטרנטיות, דמויות של נערות בגילי עשרה מוקדמים".

וייסמן אומרת כי "המחשה עכשווית ברורה של הסטריאוטיפ

הפקצי היא ליטל ב'היפה והחנון', משום שהשפה של ליטל אופיינית. בכל משפט כמעט יש אצלה מלה משובשת, אבל לשיבוש יש הצדקה, יש בו משהו חנני, לרבות שימוש באונומטופיות".

"גם היא לא פקצית בשך ודם", מוסיף גונן, "כי למרות שמדובר בתוכנית ריאליטי, הרמויות שם משחקות זהויות. דוגמא נוספת של השיח הפקצי היא סצינת שיח עור שהוקרנה בטלוויזיה באחד ממערכוני 'קצרים'. קרן מור בתפקיד המורה, יש בכיתה ילדה שמדברת פקצית, ויש מתורגמנית, כדי שהמורה תבין".

פקצית היא שפה של מתבגרות, אומר גונן, שבניגוד לעידן הט"רוס-אינטרנטי, לא כבולות לזהות האתנית הביוגרפית שלהן, אלא יכולות להחליף זהויות "וגם טבעי שיחליפו".

כרמל וייסמן: "לא הייתי מציעה לסטודנטיות שלי שגולשות באתרי היכרות לפסול גברים שמתפלקים להם סיכולי אותיות"

מה אוסייני לטקסטים של הפקצות ברמה התוכנית?
וייסמן: "התמקדות במראה החיצוני. הן בונות לעצמן זהות הוליוודית של בלונדינית שעוסקת רק בצורה שלה ובשופינג, גרטיב של דיסנילנד ושל מושלמות. הפקצה היא ילדה שמחה".

גונן: "אלה זהויות שבנויות על הרעיון שטיפשות זה מגניב".
פקצות הן פרחות אופייניות? לא דווקא. לפי הספר, לפקצה יש מאפייני זהות שונים משל פרחות. הן לא תוקפניות צעקניות, אלא משררות עמדה של חולשה, רוך, התיילדות, חמידות, גם אם הן "צועקות את המוחלשות", על פי וייסמן.

את הכרת גם פקצות אמיתיות, כשחקרת את התופעה?
"הכרתי אחדות. לדעתי, רוב הפקצות ברשת לא היו צפוניות, למרות שבנו לעצמן זהות של צפוניות, אלא גרו בפריפריה. אי אפשר לדעת כמה פקצות ממשיות עמדו מאחורי זהויות הפקציות האינטרנטיות".

השיח הפקצי פרח באמצע העשור. למה מעניין לעסוק בו גם כיום?
גונן: "כי קיומה של ליטל ב'היפה והחנון' מראה שמה שלפני חמש שנים היה תופעה שולית, אינטרנטית בלבד, עבר כיום למרכז הבמה".

ויש כיום עדיין בלוגים של פקצות?
וייסמן: "אני מאמינה שרוב הב"לוגים שנכתבים כיום בפקציות הם לא פקצות אמיתיות, כי זו כתיבה בעגה פקצית מוגזמת".